УЧЕБНА ПРОГРАМА

Код: **36-534-33** Дисциплина: **Международно и европейско данъчно право**

Ниво: 7. Магистър ECTS кредити: **4,0**

Обучаващо звено: Катедра „Публичноправни науки“

Анотация на учебната дисциплина

Учебната дисциплина “ МЕЖДУНАРОДНО И ЕВРОПЕЙСКО ДАНЪЧНО ПРАВО ” дава възможност на студентите да придобият основни правни познания с приложна насоченост към изучаваната материя. При разработването на учебната програма е следван холистичен подход. Тази научна методология предполага изследването и изучаването на материята в нейната всеобхватност и взаимообусловеност. Включената в учебния курс проблематика е систематично структурирана и обособена в отделните й теми въз основа на взаимовръзката между последните и тяхната принадлежност към различни нива на правната уредба като отделни степени в йерархията на нормативната регулация. Така съдържанието на предмета е разпределено на международно (глобално) и европейско (регионално) равнище. Дисциплината се утвърждава като самостоятелна не само в националната, но и в други университетски програми в ЕС за обучение на юристи. При все това, не следва да се пренебрегва връзката на международното и европейското данъчно право с административното право и процес, финансовото право и националното данъчно право. Международното и европейско данъчно право допълва знанията на студентите в публичното право, надграждайки в частност познанията им в сферата на финансовото и данъчното право, като им дава възможност за придобиване на по-задълбочени знания относно архитектурата на международната данъчна система, ролята на международните финансови институции при глобалното уреждане на международните данъчноправни отношения, хармонизираните системи в ЕС за непряко данъчно облагане, въздействието на правото на ЕС върху националния суверенитет на държавите членки в областта на преките данъци, административните и съдебните производства по данъчни въпроси, сложните юрисдикционни отношения между Европейския съд по правата на човека и Съда на ЕС по повод на идентична данъчноправна материя.

Компетентности като очаквани резултати от обучението

Знания:

Целта на учебната дисциплина е да изгради в обучаемите трайна система от знания относно международната данъчноправна система, приетите на международно ниво модели и методики за избягване на двойното данъчно облагане, разпределението на фискалната компетентност между държавите при трансгранично облагане, пакета от мерки, приет на ниво ОИСР, за борба срещу избягването на данъчни задължения чрез неправомерно редуциране на облагаемата основа, релокиране на данъчна печалба, фиктивно установяване в юрисдикции с преференциален данъчен режим, ценови трансфери между свързани данъкоплатци и пр., принципите и съдържанието на данъчноправната уредба на косвеното и прякото данъчно облагане в ЕС, релевантната практика на Съда на ЕС по данъчни дела, въздействието на правата на човека и основните свободи върху националните данъчни системи на държавите членки на ЕС като негова икономическа основа, най-значимата юриспруденция на ЕСПЧ по данъчни дела и конфликтните й точки със съдебните решения на Съда на ЕС по идентични казуси.

Умения:	Придобиване на практически умения за работа с източниците на правните норми, уреждащи международните и европейски данъчни правоотношения, както и за провеждане на справки, проучвания и изследвания в електронните системи за бази данни относно данъчноправни източници и съдебна практика по данъчни дела, поддържани от компетентни наднационалните институции (ОИСР, ООН, СТО, Европейска комисия, СЕС, ЕСПЧ и др.).
Отношения и нагласи:	Затвърждават се личните качества на студентите като продължение на тяхното първично изграждане при изучаването на Финансовото и Данъчното право. Това ще им позволи да реализират своите знания, умения и лични качества като данъчни специалисти и данъчни съветници на различни физически или юридически лица, както и да се реализират пълноценно в структурите на международни и европейски структури и организации, включително националната данъчна администрация.

Методи за обучение и връзки с други дисциплини

Методи на обучение:	Лекции съобразени с най-новите изменения в международното и европейско данъчно право. Проблемно изложение на лекционния материал, вариативно изложение; комуникативни технологии, основани на активни форми и методи на обучение; използване на съвременни технически средства в учебния процес. Форми на провеждане на занятията: интерактивни лекции; писмени или устни домашни задания; делови ролеви игри; аналитични задания; обсъждане на подготвени от студентите реферати, презентации, есета; консултации с преподавател; разбор на конкретни ситуации; самостоятелна работа на студентите. Практическите занятия имат за цел да изградят в студентите трайни теоретични знания и практически умения за работа с документацията, използвана при изучаването на предмета. Това ще бъде постигнато чрез възлагане решаването и оценка на практически казуси със сложна фактологическа и правна страна, както и възлагане изготвянето на курсови работи по конкретна тема. Осъществяване на контрол и условия за индивидуални консултации по курсови проекти.
Предварителни изисквания:	За усвояване на знанията от дисциплината “Международно и европейско данъчно право” са необходими преди всичко знания по Финансово право и Данъчно право и процес. В тази връзка, Международно и европейско данъчно право следва да се изучава след получаването на знания по посочените дисциплини, което означава не преди четвъртата година, девети семестър.

Проверка на знанията и уменията

Крайно оценяване:	Писмен изпит.
Методи и форми на оценяване:	Финалната оценка се поставя по шестобалната система след полагане на писмен изпит.
Критерии за оценяване:	Критериите за оценка на писмения изпит са свързани с пълнота и задълбоченост на анализа, с владеене на понятийния апарат, с реализирани на практика умения, с представяне в писмена форма отговори на въпросите, поставени от лектора като задача, с пълнотата на аналитично-интерпретационното заключение, съставено на базата на резултати от писмени задания или решаване на казуси. Текущият контрол се осъществява основно, но не само, от преподавателя, водещ лекционния курс, чрез: контролни работи; писмени домашни задания; подготовка на доклади, реферати, междинни тестове по отделни раздели на дисциплината.
Компоненти и тяхната тежест в крайната оценка:	Знания и умения, показани по време на финалния изпит - 60% Активност по време на занятията - 10 % Контролни, тестове, домашни задания - 10 % Посещаемост на занятията - 20 %

Учебни материали и ресурси за самоподготовка

Основна литература:

1. Пенов, С. Правото на Европейския съюз и преките данъци в държавите членки, С., Сиби, 2011 г.

2. Славчева, И., Стефанов, А. Спогодби за избягване на двойното данъчно облагане, сключени от Република България, С., Сиела, 2012.

3. Antonov, L. The Contributions of the CJEU and the ECtHR in the Field of Taxpayers' Procedural Safeguards, GRIN Verlag, Munich, 2023, pp. 477, ISBN (eBook): 9783346895301, ISBN (Book): 9783346895318.

4. Antonov, L. Applicability of the Right to a Fair Trial under Article 6 of the European Convention on Human Rights to Tax Proceedings - e-Journal VFU, n° 18/2022, pp. 1466-1475, ISSN 1313-7514.

5. Antonov, L. Taxpayers' Right to Legal Assistance under the Case-Law of the ECtHR and the CJEU - e-Journal VFU, n° 19/2023, pp. 219-226, ISSN 1313-7514.

Допълнителна литература:

1. Дулевски, С. Понятие за място на стопанска дейност в международното и българското данъчно право, С., 2018.

2. Маринова, Е. Административно сътрудничество по данъчни въпроси в рамките на Европейския съюз, в „Правото – традиции и перспективи“, Сиела, 2018.

3. Маринова, Е. Международно двойно данъчно облагане и двойно данъчно необлагане. Мерки за преодоляване, Сборник научни трудове на РУ, 2018.
http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp18/7/7-8.pdf

4. Маринова, Е. Правна защита на данъкоплатците в светлината на административното сътрудничество по данъчни въпроси между държавите членки на Европейския съюз, Сборник научни трудове на РУ, 2017. http://conf.uni-ruse.bg/bg/docs/cp17/7/7-16.pdf

5. Маринова, Е. Сътрудничество между държавите членки на ЕС във връзка с данъчния контрол, 2017. http://www.google.bg/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=2ahUKEwj tgOb8rOrcAhXJDZoKHYCZArgQFjADegQIBxAC&url=http%3A%2F%2Fprni.uniruse.bg%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2017%2F11%2FDANYCHEN_KONTROL_E_MARINOVA_1. docx&usg=AOvVaw2qzCQZpML278dHwuZ1dJ32

6. Маринова, Е. Обмен на данъчна информация и защита на личните данни, в сборник доклади "Предизвикателства пред правото в контекста на дигитализацията", ВСУ "Черноризец Храбър", 2018.

7. Минкова, Г. Спогодби за избягване на двойно данъчно облагане на доходи и имущества, Сборник доклади – ролята и значението на международното и наднационалното право в съвременния свят, УНСС, 2017, с.437. http://faculties.unwe.bg/uploads/law/tiraj_Sbornik_Vladimirov.scal.kor.oce.canon.pdf

8. Пенов, С. Методи за избягване на международното двойно данъчно облагане, сп. Търговско право, 3/1996.

9. Пенов, С. Понятие за международно двойно данъчно облагане, сп. Финансоводанъчен контрол, 8/1996.

10. Пенов, С. Регулативно действие на нормите на международните договори за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата, сп. Търговско и данъчно право, 4 и 5/1996.

11. Пенов, С. Действие на договорите за избягване на международното двойно данъчно облагане, сп. Финансово-данъчен контрол, 2/1997.

12. Пенов, С. Избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата чрез норми на националното данъчно право, сп. Административно правосъдие, 3/1999.

13. Пенов, С. Правото на Европейския съюз и преките данъци на държавите-членки, Сиби, 2011.

14. Пенов, С. Прилагане на спогодбите за избягване на двойното данъчно облагане на доходите и имуществата според процедурата в ДПК, сп. Финанси и право, 8-9/ 2003.

15. Пенов, С. Проблеми по прилагането на спогодбите за избягване на международното двойното данъчно облагане на доходите и имуществото, сп. „Право без граници”, 2/2002.

16. Модел на данъчна спогодба за доходите и имуществото (ОИСР). Кратка версия, Сиела, 2012.

17. Симеонова, Г. Проектът BEPS в контекста на борбата срещу избягване на данъци, 2016. http://ebox.nbu.bg/dp25/pdf/Sbornik_25.pdf

18. Славчева, И., А. Стефанов, Спогодби за избягване на двойното данъчно облагане, сключени от РБългария, Сиела, 2012.

19. Татарова, А. Местно лице на едната договаряща държава съгласно спогодбите за избягване на двойно данъчно облагане, сключени от България, 2014. http://ides.bg/media/1324/08-2014-anelia-tatarova.pdf

20. Татарова, А. „Притежател на дохода“ в контекста на облагането с данък при източника в България, 2013. http://ides.bg/media/1355/07-2013-anelia-tatarova.pdf

21. Татарова, А. Облагане на доходите от дивиденти съгласно сключените от България спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, 2014.
http://ides.bg/media/1304/07-2014-anelia-tatarova.pdf

22. Татарова, А. Облагане на доходи от недвижимо имущество съгласно сключените от България спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, 2015.
http://ides.bg/media/1239/04-2015-anelia-tatarova.pdf
23. Татарова, А. Облагане на доходи от трудови правоотношения съгласно сключените от България спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, 2015.
http://ides.bg/media/1254/03-2015-anelia-tatarova.pdf
24. Татарова, А. Облагане на печалби от отчуждаване на акции и дялове съгласно мрежата от СИДДО на България, 2014.
http://ides.bg/media/1285/03-2014-a-tatarovar-tsvetkov.pdf
25. Ценова, Л. Данъчно облагане – съвременни тенденции, Авангард Прима, 2017.
26. Ценова, Л. Европейско данъчно право, Фенея, 2012.
27. Ценова, Л. Нови правила за автоматичния обмен на финансова информация, 2016.
http://www.google.bg/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwjEpo_gpurcAhXDNJoKHRJkA6oQFjAGegQIBBAC&url=http%3A%2 F%2Fips.bg%2FUploads%2FConference%2FFormUploads%2F9d2748_Paper_Lubka_Tzenova..doc&usg=AOvVaw3GmQwu2hihI4JMYC8oSmdp
28. Ценова, Л. Основи на данъчното законодателство на ЕС, Европейски Институт в София, 2003.
29. Ценова, Л. Ретроспективен поглед върху развитието на правото на ЕС и неговото отражение в законодателството на държавите-членки, 2013.
http://ibsedu.bg/media/Trudove/2013/115_137.pdf
30. Ценова, Л. Способи за преодоляване на данъчни измами, 2015.
https://www.researchgate.net/publication/315816248_SPOSOBI_ZA_PREODOLAVAN E_NA_DANCNITE_IZMAMI
31. Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент и до Европейския икономически и социален комитет относно двойно данъчно облагане в рамките на единния пазар, COM/2011/0712.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52011DC0712
32. Съобщение на Комисията до Съвета относно конкретни начини за засилване на борбата с данъчните измами и укриването на данъци, включително по отношение на трети държави, COM(2012) 351.
http://www.parliament.bg/pub/ECD/119258COM_2012_351_BG_ACTE_f.pdf
33. Проектът BEPS, прилагането на европейското данъчно право в държавите-членки и средства за правна защита съгласно европейското право, IFA, 2017.
http://www.ifa-conference.com/prezentacii
34. Интернет страница на Европейската комисия, рубрики „Данъчно облагане“ и „Данъчни и митнически бази данни“.
https://ec.europa.eu/taxation_customs/home_en и https://ec.europa.eu/taxation_customs/online-services_en
35. Интернет страница на Европейския парламент, рубрика „По-справедливо и прозрачно данъчно облагане“.
36. http://www.europarl.europa.eu/news/bg/headlines/priorities/spraviedlivo-oblaghanie.
37. Интернет страница на ОИСР, данъчна рубрика.
http://www.oecd.org/tax/
38. Интернет страница на НАП, рубрика „Международни дейности“.
http://www.nap.bg/page?id=317

Нормативни актове:

Модел на ОИСР на данъчна спогодба за избягване на международно двойно данъчно облагане (OECD Model Tax Convention on Income and on Capital)
Модел на ООН на данъчна спогодба за избягване на международно двойно данъчно облагане между развити и развиващи се държави (UN Model Double Taxation Convention between Developed and Developing Countries)
Регламент (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 9 октомври 2013 година за създаване на Митнически кодекс на Съюза
Директива 92/83/ЕИО на Съвета от 19 октомври 1992 година за хармонизиране на структурата на акцизите върху алкохола и алкохолните напитки
Директива 2003/96/ЕО на Съвета от 27 октомври 2003 година относно преструктурирането на правната рамката на Общността за данъчно облагане на енергийните продукти и електроенергията
Директива 2011/64/ЕС на Съвета от 21 юни 2011 година относно структурата и ставките на акциза върху обработен тютюн
Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28 ноември 2006 година относно общата система на данъка върху добавената стойност
Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 година относно пазарите на криптоактиви
Харта на основните права на Европейския съюз

Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи

Интернет ресурси:

https://www.oecd.org/tax/

https://www.un.org/esa/ffd/tax-committee/about-committee-tax-experts.html

https://www.wto.org/

https://www.echr.coe.int/

https://hudoc.echr.coe.int/#{%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/bg/

https://curia.europa.eu/juris/recherche.jsf?cid=670140

https://taxation-customs.ec.europa.eu/index_en?prefLang=bg

Речник (ключови думи)

данък, мито, данъчен субект, данъчнозадължено лице, данъчна основа, данъчни задължения, двойно данъчно облагане, Митнически кодекс на Съюза, международно данъчно право;

Съдържание на учебната дисциплина по тематични единици за редовна / задочна форма на обучение							
№	Тема	Основни въпроси	Лекции	Сем. упр.	Пр. зан.	Извън аудит.	Осигуряване
1	Архитектура на международната данъчна система	съвременна институционална рамка и предизвикателства пред установеното статукво; конфликтни въпроси във връзка с международното данъчно облагане между развиващите се и развитите икономики; конкуренция между Данъчния комитет при ООН и експертните формати на ОИСР/Г20;	3			6	
2	Историческа ретроспекция в развитието на международната данъчна система след Втората Световна война	утвърждаване на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие като лидер във формирането на глобалната международна данъчна политика за сметка на ролята на ООН в тази сфера;	3			6	
3	Ролята на ОИСР/Г20 като лидер в международната данъчна политика	Модел на ОИСР на данъчна спогодба за избягване на международно двойно данъчно облагане; многостранни междуправителствени инструменти за противодействие срещу неправомерното редуциране на данъчната основа и релокацията на данъчна печалба (мерките по проекта BEPS), междуправителствени мерки във връзка с облагане с потребителски данъци, разрешаване на спорове за данъчна юрисдикция, обмен на данъчна информация на международно ниво, ценови трансфери между свързани данъчнозадължени лица;	3			6	
4	Ролята на ООН в международното данъчно право	Модел на ООН на данъчна спогодба за избягване на международно двойно данъчно облагане между развити и развиващи се държави; предложения на Данъчния комитет при ООН относно провеждане на реформи в международната данъчна система;	3			6	
5	ГАТТ и Световната търговска организация	Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г. (ГАТТ 1994) и създаването на Световната търговска организация (СТО); мисия, функции, задачи на СТО; трансграничното данъчно облагане в условията на либерализиране на световната търговия; встъпване на ЕС в СТО като представител на държавите членки;	3			6	
6	Международният валутен фонд и Световната банка	Функции и задачи на МВФ и Световната банка; компетентността на МВФ и СБ като международни кредитори във връзка с определянето на данъчната политика на кредитираните държави; програми за структурни реформи;	3			6	

7	Данъчноправна уредба в ЕС във връзка с косвеното данъчно облагане в държавите членки	правна уредба на Митническия съюз на ЕС; правна уредба на хармонизираното в ЕС облагане с акциз; общата система на ЕС за данък върху добавената стойност;	3			6	
8	Правото на ЕС и преките данъци на държавите членки	международни и европейски данъчноправни механизми във връзка с облагането на европейските данъкоплатци с преки данъци; двустранни спогодби за избягване на двойно данъчно облагане (СИДДО) - цели и техники; приложимост на националното право в случаи на влезли в сила международни конвенции по данъчни въпроси; възможни несъответствия при дефинирането и тълкуването на понятието за местно данъчнозадължено лице; прилагане на СИДДО, сключени между държавите членки, в контекста на правото на ЕС;	3			6	
9	Привеждане на преките данъци на държавите членки в съответствие с основните свободи на ЕС	основните свободи на единния пазар на ЕС (свободно движение на хора, стоки, услуги и капитали) и преките данъци на държавите членки; принципът на недискриминация и равно третиране като основен критерий в практиката на Съда на ЕС при установяване на нарушения на правилата на единния пазар;	3			6	
10	Трансгранично облагане в ЕС на ФЛ с преки данъци	облагане на доходите на ФЛ като „трансгранични“ данъкоплатци в рамките на ЕС; облагане на доходи от трудови правоотношения; облагане на други доходи с капиталов произход;	3			6	
11	Правна регулация на пазарите на криптоактиви в ЕС и облагане на доходите от инвестиции в криптоактиви в държавите членки	запознаване с Регламент (ЕС) 2023/1114 на Европейския парламент и на Съвета от 31 май 2023 година относно пазарите на криптоактиви и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 1095/2010 и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/1937; задължения на организаторите на пазари на криптоактиви да предоставят информация на данъчната администрация; пряко данъчно облагане на доходите от инвестиции в криптоактиви;	3			6	
12	Трансгранично облагане в ЕС на ЮЛ с корпоративни данъци	облагане печалбите на ЮЛ като „трансгранични“ данъкоплатци в рамките на ЕС; прилагане на териториалния принцип в ЕС и понятието „постоянен обект“; разграничение между понятията „клон“ и „филиал“ / „дъщерна компания“; приспадане на удържани данъци при източника; данъчноправен режим за предприятията-майка и техните филиали (дъщерни компании); данъчен контрол върху ценовите трансфери между свързани лица;	3			6	
13	Данъчно облагане в ЕС на дружествени преобразувания	данъчноправен режим в ЕС, приложим при сливания; данъчноправен режим в ЕС за облагане с косвени данъци на набирането на капитал (данък който се начислява върху вноските в капитала на дружества и компании);	3			6	

14	Основните права на човека като конституционна рамка на Европейското данъчно облагане	обхват на Хартата на основните права на ЕС (ХОПЕС); бъдещи последици от присъединяването на ЕС към Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ); прилагане на ЕКПЧ и ХОПЕС по отношение на данъчни дела;	3			6	
15	Материални и процесуални основни права на човека, приложими по данъчни дела	основни права на човека с материален и процесуален характер в данъчната юриспруденция на ЕСПЧ и Съда на ЕС по данъчни дела;	3			6	
	Общо часове		45			90	

Разработил програмата: гл. ас. д-р Любомир Мирославов Антонов

Учебната програма е приета от Съвета на катедра „Публичноправни науки“ с протокол № 3/ 02.02.2024 г.

Учебната програма е утвърдена от Факултетния съвет на Юридически факултет с протокол № 8/ 08.02.2024 г. и заповед № 66/15.02.2024 г. на декана на факултета.